

Vleermuizen & huismusseninventarisatie locatie Noordervaart - Menningweerweg Stompetooren

Colofon

Tekst en fotografie:	Ing. D. van der Elsken Elsken Ecologie Oorgat 74 1135 CT Edam daan@elskenecologie.nl
In opdracht van:	R. Dekker DNS planvorming
Datum:	7 januari, 2019
Plaats:	Edam

Copyright © 2019

Elsken Ecologie. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, in geautomatiseerde bestanden opgeslagen en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, geluidsband of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Elsken Ecologie. In overeenstemming met artikel 15a van het Nederlandse auteursrecht is het toegestaan delen van deze publicatie te citeren, daarbij gebruik makend van een duidelijke referentie naar deze publicatie.

Aansprakelijkheid

Hoewel uiterste zorg is besteed aan de inhoud van deze publicatie aanvaardt Elsken Ecologie geen enkele aansprakelijkheid voor onvolledigheid, onjuistheid of de gevolgen daarvan. Gebruik van de inhoud van deze publicatie is voor de verantwoordelijkheid van de gebruiker.

Inhoudsopgave	Blz:
Samenvatting	4
1. Aanleiding	5
1.1 Doelstelling	5
2. Ligging en beschrijving Plangebied	6
2.1 Voorgenomen werkzaamheden	6
3. Vleermuisinventarisaties	7
3.1 Vleermuisprotocol	7
3.2 Werkwijze	7
3.2.1 Gebruikte materialen	8
3.3 De bezoeken	9
3.4 Endoscopisch/winterverblijf onderzoek	9
3.5 Waarnemingen vleermuizen	9
4. De Huismus	10
4.1 Wettelijke bescherming huismussen	10
4.2 Werkwijze	11
4.3 Tijdstip	11
4.4 De bezoeken	11
4.5. Waarnemingen Huismussen	11
Literatuurlijst	13

Samenvatting

Van DNS planvorming kwam het verzoek bij Elske Ecologie een inventarisatie voor het plangebied, de percelen op de hoek Noordervaart/Menningmeerweg (afb.1) te verzorgen.

Uit een eerder uitgevoerde quickscan van van der Goes en Groot BV bleek dat het niet mogelijk was de aanwezigheid van middels de wet Natuurbescherming beschermde soorten uit te sluiten. Het betreft vleermuizen en huismussen.

Elske Ecologie heeft vijf inventarisaties middels het vleermuisprotocol (gegevensautoriteit natuur, 2017) uitgevoerd. Dit om de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen en/of vliegroutes van vleermuizen aan te tonen of uit te sluiten. Het protocol en de bezoeken zijn gebaseerd op gebouw bewonende soorten; gewone dwergvleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis en meervleermuis. En op basis van vliegroutes van eerder genoemde soorten plus gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger en baardvleermuis.

Daarnaast is in de winterperiode aanvullend endoscopisch onderzoek gedaan.

Gedurende de vleermuisinventarisaties is een beeld gevormd van het gebruik van het plangebied en de omgeving door vleermuizen.

Er zijn tijdens de inventarisaties geen indicaties voor verblijfplaatsen aangetroffen. Ook is er geen sprake van essentieel foerageergebied en/of vliegroutes. Ook tijdens het endoscopisch onderzoek werden geen (sporen van) vleermuizen aangetroffen. Dit terwijl de muren en pannendaken goed te bekijken waren.

Daarnaast zijn inventarisaties uitgevoerd naar huismussen. Voor deze soortgroepen is gewerkt volgens de richtlijnen van het kennisdocument huismus. Er zijn geen nesten van huismussen aangetroffen.

1. Aanleiding

Van DNS planvorming kwam het verzoek bij Elske Ecologie een inventarisatie voor het plangebied, de percelen op de hoek Noordervaart/Menningmeerweg (afb.1) te verzorgen. Uit een eerder uitgevoerde quickscan van van der Goes en Groot BV bleek dat het niet mogelijk was de aanwezigheid van middels de wet Natuurbescherming beschermde soorten uit te sluiten. Het betreft vleermuizen en huismussen.

1.1 Doelstelling

Doel van de inventarisatie is de aan- of afwezigheid van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen en/of nesten van huismussen aan te tonen. Dit naar aanleiding van een eerder uitgevoerde ecologische quickscan waaruit bleek dat betreffende objecten geschikt zijn voor vleermuizen en huismussen.

2. Ligging en beschrijving van het plangebied en voorgenomen werkzaamheden

Het plangebied betreft een perceel met daarop een boerderijwoning met aangrenzende schuur. Op het perceel liggen verder twee losstaande stenen schuren en vier houten schuren. Daarnaast staat een woonhuis met pannendak.

Afb.2: plangebied Noordervaart/Menningerveerweg te Stompvoren.

3. Vleermuisinventarisaties

3.1 Vleermuisprotocol

Het vleermuisprotocol is opgesteld door de gegevensautoriteit natuur om vleermuis onderzoekers en initiatiefnemers van ruimtelijke ontwikkelingen een houvast te geven over wat een redelijke onderzoeksinspanning is voor een locatie voor het vast stellen of uitsluiten van het gebruik van vleermuizen van een object. Vleermuizen zijn namelijk beschermd middels Bijlage IV van de Habitatrichtlijn met het beschermingsregime van de artikelen 3.5 & 3.6 Wet Natuurbescherming. Het protocol erkent een aantal vleermuiswaarden die elk in hun eigen periode van het jaar en volgens eigen randvoorwaarden moeten worden geïnventariseerd. Deze zijn winterverblijf, zomerverblijf, kraamverblijf, paarverblijf/zwermplaats, foerageergebied en vliegroute. In het geval van een ruimtelijk ingreep dient de ingreep te worden getoetst op zijn effect op vleermuizen. In het geval van het plangebied aan de Noordervaart/Menningmeerweg staan er een aantal ingrepen gepland. Dit betreft het slopen van de bestaande bebouwing en bomenkap.

3.2 Werkwijze

Uit dit deel van het land zijn een aantal vleermuissoorten bekend die gezien de karakteristieken van het plangebied mogelijk aanwezig kunnen zijn (Limpens, 2010). Naar aanleiding hiervan is een vleermuisinventarisatie gedaan volgens het vleermuisprotocol (Gegevensautoriteit natuur, 2017). In deze inventarisatie is in ieder geval rekening gehouden met soorten die gebouwen bewonen; gewone dwergvleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis en meervleermuis. En op basis van vliegroutes van eerder genoemde soorten plus gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger en baardvleermuis.

3.2.1 Vleermuisprotocol

De bezoeken (tabel 1) zijn zo efficiënt mogelijk worden gecombineerd in de periode juni t/m september 2018 (Tabel 2). De periode voor zomerverblijfplaatsen (oranje kader) en kraamverblijfplaatsen (rood kader) hebben overlap (Afb.1). De periode voor zomerverblijfplaatsen (oranje kader) en kraamverblijfplaatsen (rood kader) hebben overlap (tabel 3)). De bezoeken voor zomer- en kraamverblijfplaats kunnen derhalve worden gecombineerd in de periode die staat voor de kraamverblijfplaats (rood kader, afb.3). Voor de functie kraam- & zomerverblijfplaats zijn twee bezoeken nodig in de periode 15 mei t/m 15 juli.

De periode die staat voor paarverblijfplaats (paars kader, afb.3) moeten apart worden afgelegd. Hiervoor zullen twee bezoeken worden afgelegd. Dit betreft twee avond bezoeken in de periode 1 augustus t/m 30 september.

Tabel 1: Overzicht afgelegde bezoeken.

Bezoek	Datum	Functie	Tijd	omstandigheden		
1 ^e bezoek	14/06/2018	Zomer-/Kraamverblijf & vliegroutes	Ochtend	16 graden C	droog	2 Bft
2 ^e bezoek	27/06/2018	Zomer-/Kraamverblijf & vliegroutes	Avond	16 graden C	Droog	1 Bft
3 ^e bezoek	13/07/2018	Zomer-/Kraamverblijf & vliegroutes	Avond	18 graden C	Droog	2 Bft
4 ^e bezoek	23/08/2018	Paarverblijf & vliegroutes	Avond	20 graden C	Droog	1 Bft
5 ^e bezoek	27/09/2018	Paarverblijf & vliegroutes	Avond	19 graden C	Droog	2 Bft

3.2.2 Gebruikte materialen

Er wordt gewerkt met een D240x recorder van Pettersson. Daarnaast altijd aanwezig een Edirol R-05 recorder. Opgenomen bestanden kunnen derhalve in Batsound en/of Batexplorer worden geanalyseerd. Verder een batlogger om moeilijk waarneembare en/of makkelijk verstoorbare soorten vast te leggen.

Tabel 2: Bezoekenoverzicht naar soort en functie

	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D	
Gewone dwergvleermuis													
Zomerverblijfplaats													tenminste 1 ochtend
Kraamverblijfplaats													
paarverblijfplaats													
vliegroute													tenminste 1x in kraamperiode
foerageergebied													tenminste 1x in kraamperiode
Laatvlieger													
Zomerverblijfplaats													tenminste 1x avond
Kraamverblijfplaats													2x avond
paarverblijfplaats													tenminste 1x avond
vliegroute													tenminste 1x in kraamperiode
foerageergebied													tenminste 1x in kraamperiode
Gewone grootoorvleermuis													
Zomerverblijfplaats													
Kraamverblijfplaats													
paarverblijfplaats													
vliegroute													tenminste 1x in kraamperiode
foerageergebied													tenminste 1x in kraamperiode
Meervleermuis													
Zomerverblijfplaats													tenminste 1 ochtend
Kraamverblijfplaats													tenminste 1 ochtend
paarverblijfplaats													Maximaal donker
vliegroute													tenminste 1x in kraamperiode
foerageergebied													tenminste 1x in kraamperiode
Franjestaart													
Zomerverblijfplaats													tenminste 1 ochtend
Kraamverblijfplaats													tenminste 1 ochtend
paarverblijfplaats													Maximaal donker
vliegroute													tenminste 1x in kraamperiode
foerageergebied													tenminste 1x in kraamperiode

	Ideale bezoekperiode
	Geschikte bezoekperiode

3.3 De bezoeken

14 juni 2018, ochtendronde, inventarisatie zomer- en kraamverblijfplaatsen.

Inventarisatie start bij volledig donker. Dit om lichtschuwe soorten waar te kunnen nemen. Deze wordt eenmaal in de vorm van een passerende watervleermuis boven het water langs de vaart (buiten plangebied) waargenomen. tussen de bomen boven de Noordervaart wordt door enkele gewone dwergvleermuizen vrijwel continu gevoerageerd. Verder is het stil binnen de grenzen van het plangebied.

27 juni 2018, avondronde, inventarisatie zomer- en kraamverblijfplaatsen & vliegroutes.

Wederom concentreert de vleermuisactiviteit zich boven de bomenrij aan de Noordervaart buiten het pangebied. Sporadisch steekt een gewone dwergvleermuis het perceel over. Tijdens deze inventarisatie geen andere soorten waargenomen. Ook zijn er deze inventarisatie ronde geen aanwijzingen voor essentiële foerageergebieden en/of vliegroutes.

13 juli 2018, avondronde, inventarisatie zomer- en kraamverblijfplaatsen & vliegroutes.

Zelfde beeld als tijdens de eerdere inventarisaties. Activiteit boven de Noordervaart maar niet boven het plangebied.

23 augustus 2018, avondronde, inventarisatie paarverblijfplaatsen

Weinig tot geen activiteit boven het plangebied. Enkele in vlucht baltsende dieren waargenomen. Geen binding met plangebied.

27 september 2018, inventarisatie paarverblijfplaatsen & middernachtzwermen

Weinig tot geen activiteit boven het plangebied. Geen baltsende dieren waargenomen. Geen binding met plangebied.

3.4 Endoscopisch/winterverblijf onderzoek

Aanvullend aan de reguliere inventarisatie ronden is in de winter gekeken of er mogelijk vleermuizen aanwezig zijn. Dit is gedaan door dakpannen te lichten en met een endoscoop de houten gevel delen te controleren. Deze zaten vol spinnenrag en waren klein en onder de invloed van de elementen. niet geschikt voor vleermuizen.

3.5 Waarnemingen vleermuizen

Gedurende de vleermuisinventarisaties is een beeld gevormd van het gebruik van de panden en de omgeving door vleermuizen.

Tijdens alle inventarisaties beperkte de activiteit zich tot passerende dieren welke van de Noordervaart kwamen aanvliegen. Daar was altijd activiteit in de vorm van enkele (2 tot 8) dieren. Er zijn tijdens de inventarisaties geen indicaties voor verblijfplaatsen aangetroffen. Ook is er geen sprake van essentieel foerageergebied en/of vliegroutes.

De aanwezige batlogger heeft geen andere soorten opgenomen dan de met de Petterson D240x waargenomen vleermuizen.

4. De Huismus

Huismussen zijn een soort met een sterke geassocieerd aan mensen. Hun nestplaatsen zijn in de regel sterk gebonden aan bebouwing. Het zijn uitgesproken standvogels die zich zelden verder dan enkele honderden meters van hun broedplaats wagen. In het broedseizoen is hun binding met hun broedplaats nog sterker. De broedtijd van huismussen is van begin april tot en met augustus maar het bouwen aan de nesten, die het hele jaar worden gebruikt als onder andere slaappleats, begint al in maart. De aanwezigheid van voldoende groenstructuren rondom deze bebouwing is hierbij erg belangrijk voor onder andere dekking, rustplaatsen en foerageermogelijkheden. Huismussen bouwen hun nesten onder dakpannen, in kieren en gaten in muren en in nestkasten. Soms maken mussen nesten in holten van bomen of in dichte struiken. Dit gebeurt echter alleen wanneer er onvoldoende geschikte nestgelegenheden zoals eerder genoemd zijn. Altijd groene struiken en klimplanten kunnen dienen als vaste rust- en verblijfplaats voor mussen.

4.1 Wettelijke bescherming huismussen

De huismus is een beschermde inheemse soort en is beschermd middels de wet natuurbescherming en de vogelrichtlijn. In de wet natuurbescherming staan de volgende verbodsbepalingen die van toepassing zijn op de huismus. Het is verboden:

- Huismussen te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen (Artikel 9).
- Huismussen opzettelijk te verontrusten (Artikel 10).
- Voortplantings- en/of vaste rust- en/of verblijfplaatsen van huismussen te beschadigen, te vernielen, weg te nemen of te verstoren (Artikel 11).
- Huismussen dan wel eieren van huismussen te vervoeren of onder zicht te hebben (Artikel 13).

Nesten van huismussen zijn het gehele jaar beschermd en vallen onder categorie 2 van vogelnesten: “Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop. De fysieke voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar” (Heusden 2008).

4.2 Werkwijze

Er zal worden gewerkt volgens de richtlijnen zoals beschreven in het kennisdocument voor huismussen (www.rvo.nl). Vier bezoeken in de periode tot 10 maart t/m 20 juni met een tussenperiode van minimaal 10 dagen tussen de bezoeken. Het onderzoek dient door een deskundige te worden uitgevoerd. Onder een deskundige wordt volgens het kennisdocument verstaan iemand die:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties.

Ing D. van der Elsen heeft een HBO opleiding Bos- en Natuurbeheer afgerond en is sindsdien werkzaam als ecooloog. Daarnaast verzamelt hij actief verspreidingsgegevens voor o.a stichting Ravon waar hij ook in de Adviesraad zit en is hij een actief waarnemer op waarneming.nl. Daarmee voldoet hij aan alle criteria (een is voldoende) die het kennisdocument vraagt om iemand aan te merken als deskundige.

4.3 Tijdstip

Mussen zijn het meest actief in de eerste twee uur na zonsopgang. De inventarisaties hebben plaatsgevonden van zonsopgang tot twee uur na zonsopgang. Tijdens deze inventarisaties is gekeken naar de aanwezigheid van nesten, roepende mannetjes huismussen en het transport van voedsel en/of nestmateriaal. Daarnaast is gekeken naar de functionaliteit van de groenstructuren met betrekking tot de habitateisen van huismussen. Deze zijn foerageerplaatsen, plaatsen van stofbaden, drinkplaatsen en vaste rust en/of verblijfplaatsen.

4.4 De bezoeken

De bezoeken zijn afgelegd op onderstaande datums en omstandigheden (tabel 1).

Tabel 1: Data en omstandigheden veldbezoeken (bron knmi.nl).

Bezoek	datum	temperatuur	temperatuur	weer	wind
1 ^e bezoek	13/06/2018	Ochtend	18 graden C	droog	2 Bft
2 ^e bezoek	16/06/2018	Ochtend	17 graden C	droog	1 Bft
3 ^e bezoek	29/06/2018	Ochtend	16 graden C	droog	2 Bft
4 ^e bezoek	03/07/2018	Ochtend	19 graden C	Droog	2 Bft
5 ^e bezoek	14/07/2018	Ochtend	21 graden C	Droog	2 Bft

4.5. Waarnemingen Huismussen

Tijdens de inventarisaties werden geen nesten aangetroffen en was er geen sprake van nestindicerend gedrag van huismussen. Ze waren wel sporadisch in het plangebied aanwezig. Maximaal tweedieren. Sub-adulte mannetjes. Deze lieten geen territoriaal gedrag zien. Lijkt er op dat deze tweedieren uitvlogen van verderop gelegen kolonie en het plangebied af en toe bezoeken.

Literatuurlijst

Barataud, 2015, Acoustic ecology of European bats.

Dietz , 2009. Vleermuizen, alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika.

Dienst Regelingen, 2011. Soortenstandaard huismus.

Gegevensautoriteit natuur, 2017, Vleermuisprotocol 2017

Hoozeboom, D.M., F. Visbeen, J. Wondergem, W. Ruitenbeek (red) 2014. Atlas van de Noord-Hollandse zoogdieren

Limpens, 2011. Vleermuizen en planologie.

internet:

<https://www.rvo.nl/onderwerpen/agrarisch-ondernemen/beschermde-planten-dieren-en-natuur/ruimtelijke-ingrepen/ontheffing-vrijstelling/kennisdocumenten-soorten>